

RESEARCH

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

THEORY

PRACTICE

POLICY

LAW

Intervention

Theory and Intervention in Social Work

The Authors: Dr. Mohammad Sabzi Khoshnami, Dr. Sara Norouzi, Monire Balochi

نظریه و مداخله در مددکاری اجتماعی

نویسندگان: دکتر محمد سبزی خوشنامی و همکاران

نظریه و مداخله در مددکاری اجتماعی

کتاب حاضر با هدف تبیین مبانی نظری و کاربردی مددکاری اجتماعی تدوین شده است. در این اثر، رویکردها و نظریه‌های مختلف مددکاری اجتماعی به همراه شیوه‌های مداخله حرفه‌ای در زمینه‌های فردی، گروهی و اجتماعی بررسی می‌شود. همچنین تلاش شده است تا با ارائه نمونه‌ها و تحلیل‌های کاربردی، پلی میان دانش نظری و عملی حرفه مددکاری اجتماعی برقرار گردد.

This book provides a comprehensive overview of theoretical foundation and practical approaches in social work. It explores major theories and intervention methods in individual, group, and community setting. By combining conceptual frameworks with applied examples, the book aims to bridge the gap between academic knowledge and professional social work practice.

نویسندگان: دکتر محمد سبزی خوشنامی - دکتر سارا نوروزی - منیره بلوچی

انتشارات دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

قیمت: ریال

به نام خداوند لوح و قلم

نظریه و مداخله در مددکاری اجتماعی

نویسندگان:

دکتر محمد سبزی خوشنامی

دکتر سارا نوروزی

منیره بلوچی

سرشناسه	: سبزی خوشنامی، محمد، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: نظریه و مداخله در مددکاری اجتماعی / نویسندگان محمد سبزی خوشنامی، سارا نوروزی، منیره بلوچی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، انتشارات، ۱۴۰۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۱۸ ص: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۴-۳۷-۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: خدمات اجتماعی Social service
شناسه افزوده	: نوروزی، سارا
شناسه افزوده	: بلوچی، منیره، ۱۳۶۵-
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی. انتشارات
رده‌بندی کنگره	: HV۴۰
رده‌بندی دیویی	: ۳۶۱/۳۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۰۲۴۰۱۴۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

نام کتاب: نظریه و مداخله در مددکاری اجتماعی

نویسندگان: دکتر محمد سبزی خوشنامی - دکتر سارا نوروزی - منیره بلوچی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۸۴-۳۷-۸

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

سال چاپ: ۱۴۰۴

نوبت چاپ: اول

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی

تلفکس: ۷۱۷۳۳۲۲۰

ویراستاری این اثر توسط نویسندگان انجام گردیده است.

با قدردانی از همکاری

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

در قرن ۲۱ سرعت تغییرات در حوزه‌های مختلف به‌خصوص در حوزه اجتماعی زیاد شده است. درحقیقت؛ روندهای اجتماعی از الزامات جهان مدرن می‌باشند، که حاکی از آن است؛ مدرنیته با تأثیر بر ساختارهای اجتماعی منجر به تغییرات تدریجی در نهادهای مختلف جامعه شده است. در عین حال پاسخ‌گویی و تطابق با تغییرات براساس پایه‌های علمی و با رویکرد جامع و مبتنی بر شرایط بومی به نظر می‌رسد، راه‌کاری منطقی و کم‌هزینه است. مددکاری اجتماعی به‌عنوان حرفه‌ای ذاتاً اجتماعی و بین رشته‌ای با سابقه‌ی بیش از نیم قرن در کشور پتانسیل ایجاد تغییرات مثبت در زندگی افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها و جوامع را دارد و خدمات متنوعی در حوزه‌های مختلف به گروه‌های هدف ارائه می‌دهد. کانون مداخلات مددکاری اجتماعی، تعامل بین فرد و محیط یا همان تأکید بر دیدگاه شخص در محیط است که به تنوع و پیچیدگی موقعیت فرد توجه ویژه دارد. محور فرآیند خدمات مددکاری اجتماعی از مرحله ارزیابی تا ارزشیابی مبتنی بر تمامیت فرد در موقعیت و تمرکز بر متن زندگی منحصر به فرد وی است.

درواقع مأموریت مددکاران اجتماعی در دنیای امروز ارتقای رفاه انسان و کمک به رفع نیازهای اساسی انسانی همه مردم، به‌ویژه افرادی که آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده هستند، می‌باشد. همچنین یکی از اهداف اصلی مددکاران اجتماعی بهبود شرایط اجتماعی و محیطی است که بر زندگی و رفاه افراد تأثیر می‌گذارد. مددکاران اجتماعی این کار را با ارائه خدمات مستقیم مانند مشاوره، مدیریت مورد، مداخله در بحران و حمایت افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع انجام می‌دهند. همچنین آن‌ها در سازمان‌دهی جامعه، نظارت، مدیریت، توسعه و اجرای سیاست، آموزش، تحقیق و ارزیابی مشارکت دارند و از سیاست‌ها و اقداماتی دفاع می‌کنند که عدالت اجتماعی و حقوق بشر را در سطوح محلی، ملی و جهانی ترویج می‌دهد. آن‌ها از انواع نظریه‌ها، روش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌ها برای هدایت عملکرد خود استفاده می‌کنند. اما این نظریه‌ها به‌طور مداوم در حال تحول و انطباق با نیازها و واقعیت‌های متغیر افراد، گروه‌ها و جوامع هستند.

در دنیای امروز، مددکاری اجتماعی با چالش‌های متعددی روبه‌رو است که نیازمند بازنگری در رویکردها و روش‌های آن است. تغییرات سریع اجتماعی، پیشرفت فناوری و پیچیدگی فزاینده مسائل انسانی، همگی ضرورت انطباق حرفه مددکاری اجتماعی با این تحولات را ایجاب می‌کنند. برخی از اندیشمندان این حوزه معتقدند که مددکاری اجتماعی برای پاسخ‌گویی مؤثر به این چالش‌ها، نیازمند یک تحول بنیادین است؛ تحولی که ضمن حفظ ارزش‌های اساسی این حرفه، رویکردهای نوآورانه و مبتنی بر شواهد را نیز دربرگیرد.

پس این سؤال مطرح می‌شود که در حال حاضر مددکاری اجتماعی با چه چالش‌هایی مواجه است و چگونه می‌تواند فعالانه در زمینه‌های متغیر، عمل کرد؟

درحقیقت، پل زدن بین نظریه و عمل در مددکاری اجتماعی یک چالش پیچیده و مداوم است که نیاز به همکاری، نوآوری و ارزیابی دارد. به همین دلیل برای پوشش دادن شکاف بین نظریه و عمل یا به عبارت دیگر چگونگی کاربست نظریه‌ها در عمل به‌عنوان دغدغه‌ی نشأت گرفته از سال‌ها حضور فعال در مراکز عملی و ارائه خدمات، نویسندگان را بر آن داشت تا با تدوین این مجموعه در این مسیر گامی بردارند. مددکاران اجتماعی برای ارائه عملکرد بهتر در سازمان‌ها و نهادها نیاز به محتوای آموزشی براساس آخرین یافته‌های علمی، دانش‌های جدید و مهارت‌های حرفه‌ای دارند.

یکی از حوزه‌های متأثر از تحولات جامعه، تفاوت دیدگاه دانشجویان فعلی نسبت به دانشجویان دهه‌های قبل می‌باشد که در این زمینه می‌توان به ویژگی‌های نظیر روحیه پرسشگری و انتقادی و دسترسی به تکنولوژی اشاره کرد که قطعاً پاسخ‌گویی به خواسته‌های آنان کاری دشوار، نیازمند تلاش، پژوهش و مطالعه‌ی مضاعف و در عین حال شیرین است. در این کتاب سعی شده، نظریه‌های مختص رشته مددکاری اجتماعی و همچنین کاربرد آن‌ها را در حوزه عمل، به خوبی روشن سازد. درواقع این کتاب با هدف ارائه مفاهیم تخصصی، در دسترس و مرتبط با نظریه‌های اصلی که زیربنای عمل مددکاری اجتماعی امروزی هستند، تدوین شده است.

همچنین در تدوین کتاب حاضر به‌عنوان یک منبع علمی و عملی برای مددکاران اجتماعی، نویسندگان چند مسئله‌ی مهم را مد نظر داشته‌اند:

- آگاهی دادن به دانشجویان و متخصصین مددکاری اجتماعی از دستاوردهای علمی به روز،

- کاربردی کردن نظریه‌ها از طریق ذکر نمونه‌های عملی،

- و کاربست آن‌ها در سازمان‌ها (فیلدمحوری).

کتاب حاضر از نه فصل تشکیل شده و هر فصل بر نظریه یا رویکرد خاصی تمرکز دارد که در مددکاری اجتماعی تأثیرگذار بوده یا در حال ظهور می‌باشد؛ که شامل:

➤ فصل اول: کلیات، کاربردهای نظریه در عمل مددکاری اجتماعی

➤ فصل دوم: رویکرد ساخت اجتماعی

➤ فصل سوم: نظریه‌ی سیستم‌های بوم‌شناختی

➤ فصل چهارم: نظریه‌ی توانمندسازی

➤ فصل پنجم: نظریه‌ی ضد ستم و تبعیض

➤ فصل ششم: نظریه‌ی مداخله در بحران

➤ فصل هفتم: سلامت اجتماعی

➤ فصل هشتم: رویکرد مدیریت مورد

➤ فصل نهم: نظریه‌ی شناختی - رفتاری

تمامی فصول از ساختار مشخص و یکسانی برخوردارند و هر فصل حاوی اطلاعات زیر است:

- مروری بر سیر تاریخی و تحولی نظریه

- تکنیک‌ها و روش‌های مورد استفاده در نظریه

- فرآیند ارائه‌ی مداخلات مددکاری اجتماعی براساس نظریه

- کاربردهای نظریه در مددکاری اجتماعی و حوزه‌های مختلف کاری

- سناریو و نمونه عملی (مداخلات مبتنی بر شواهد)

- نقاط قوت، محدودیت‌ها و نقدهای نظریه

- جمع‌بندی و معرفی کتاب‌های کاربردی

این‌ها برخی از نظریه‌هایی هستند که در حال حاضر مددکاران اجتماعی به آن‌ها نیاز دارند. اما در آینده این حوزه ممکن است جهت‌های دیگری نیز وجود داشته باشد که هنوز قابل پیش‌بینی یا تصور نباشد. آینده مددکاری اجتماعی تعیین نشده است، باز است، در حال تغییر است و تحت تأثیر مؤلفه‌های بی‌شماری در داخل و خارج از خود حرفه شکل می‌گیرد. ما به‌عنوان مددکار اجتماعی، مسئولیت و فرصتی داریم که در توسعه نظریه‌های مددکاری اجتماعی که برای خودمان و افرادی که به آن‌ها خدمت می‌کنیم، مشارکت کنیم.

امیدوارم تدوین این کتاب توانسته باشد نقشه راهی برای تمامی مددکاران اجتماعی اعم از دانشجویان و شاغلین حوزه‌های مختلف مددکاری اجتماعی و سایر حرفه‌های انسان‌یاورانه که با روابط انسانی سروکار دارند و علاقه‌مند به افزایش دانش خود درباره‌ی حرفه‌ی مددکاری اجتماعی هستند، باشد. در پایان فرصت را مغتنم شمرده و از اساتید و همکارانی که برای آموزش و ارتقاء جایگاه علمی و حرفه‌ای مددکاری اجتماعی در کشور و جهان تلاش کرده‌اند، به‌ویژه تمامی نویسندگانی که از نوشته‌ها و آثارشان در تهیه این کتاب بهره گرفته‌ایم، تشکر می‌کنیم.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۳	فصل اول: کلیات، کاربردهای نظریه در عمل مددکاری اجتماعی.....
۱۳	مقدمه.....
۱۹	کاربردهای نظریه در عمل مددکاران اجتماعی.....
۲۱	نظریه‌ها چگونه برای عمل انتخاب می‌شوند؟.....
۲۳	مروری بر مفاهیم مرتبط با نظریه.....
۲۶	جمع‌بندی.....
۲۹	کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....
۳۰	منابع.....
۳۱	فصل دوم: رویکرد ساخت اجتماعی.....
۳۱	مقدمه.....
۳۳	سیر تحولی نظریه‌ی ساخت اجتماعی.....
۳۹	مبانی ساخت‌گرایی اجتماعی.....
۴۱	نظریه‌های منشعب از رویکرد ساخت‌گرایی اجتماعی.....
۴۲	ساخت‌گرایی اجتماعی و مددکاری اجتماعی.....
۴۸	فرآیند کار در مددکاری اجتماعی ساختاری.....
	مواردی پیشنهادی برای مددکاران اجتماعی به منظور بر ساخت موفقیت‌آمیز یک
۵۳	مسئله اجتماعی.....
۶۰	نقاط قوت رویکرد.....
۶۰	محدودیت‌ها و نقدها.....
۶۱	جمع‌بندی.....
۶۳	کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....
۶۴	منابع.....

۶۵	 فصل سوم: نظریه‌ی سیستم‌های بوم‌شناختی
۶۵	 مقدمه
۶۷	 سیر تحولی نظریه‌ی سیستم‌های بوم‌شناختی
۶۹	 مبانی نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی
۶۹	 میکروسیستم (سیستم‌های خرد / خرده نظام)
۷۰	 مزوسystem (میان نظام)
۷۱	 اگزوسystem (برون نظام)
۷۱	 ماکروسیستم (کلان نظام)
۷۲	 کرونوسystem (سیستم زمانی / نظام تاریخ)
۷۶	 بوم‌شناسی اجتماعی بوکچین
۷۸	 بوم‌شناسی عمیق نائس
۸۰	 مفاهیم کلیدی در رویکرد سیستم‌های بوم‌شناختی
۸۰	 انتقال اکولوژیکی / بوم‌شناختی
۸۰	 برابری
۸۱	 اعتبار
۸۲	 فرآیند کار و رهنمودهای عملی در مددکاری اجتماعی بوم‌شناختی
۸۳	 آماده‌سازی / مقدماتی
۸۴	 اولین: شروع به کار
۸۴	 استمرار: کار در جهت اهداف
۸۵	 پایان: نزدیک کردن کار مشترک و رابطه
۸۹	 کاربردهای رویکرد سیستم‌های بوم‌شناختی در عمل
۹۰	 نقاط قوت رویکرد بوم‌شناختی در مددکاری اجتماعی
۹۳	 محدودیت‌ها و نقدها
۹۴	 جمع‌بندی
۹۷	 کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر
۹۹	 منابع

فصل چهارم: نظریه‌ی توانمندسازی.....	۱۰۳
مقدمه.....	۱۰۳
مروری بر سیر تحولی نظریه توانمندسازی.....	۱۰۴
تحلیل مفهومی و مؤلفه‌های توانمندسازی.....	۱۰۷
کاربردهای نظریه توانمندسازی در مددکاری اجتماعی.....	۱۱۲
اصول توانمندسازی در مددکاری اجتماعی.....	۱۱۷
فرآیند کار براساس نظریه توانمندسازی.....	۱۱۹
توانمندسازی با استفاده از مددکاری فردی.....	۱۲۰
توانمندسازی با استفاده از مددکاری گروهی.....	۱۲۱
تکنیک‌های مراحل توانمندسازی گروه.....	۱۲۲
توانمندسازی با استفاده از مددکاری جامعه‌ای.....	۱۲۳
توانمندسازی مددکاران اجتماعی.....	۱۲۵
کاربردهای رویکرد توانمندسازی در حوزه‌ی بهداشت عمومی.....	۱۲۷
کاربردهای رویکرد توانمندسازی در حوزه‌ی آموزش.....	۱۲۷
کاربردهای رویکرد توانمندسازی در حوزه‌ی سیاست‌گذاری.....	۱۲۸
کاربردهای رویکرد توانمندسازی در حوزه فرهنگی.....	۱۲۸
کاربردهای رویکرد توانمندسازی در حوزه‌ی توسعه‌ی اجتماعی.....	۱۲۸
کاربردهای نظریه‌های توانمندسازی در سازمان‌ها و نهادها.....	۱۲۹
کاربرد نظریه‌ی توانمندسازی در سازمان‌های امدادی رفاهی.....	۱۳۵
کاربرد نظریه‌ی توانمندسازی در نظام سلامت.....	۱۳۶
نقاط قوت نظریه.....	۱۳۹
محدودیت‌های نظریه.....	۱۴۰
جمع‌بندی.....	۱۴۳
کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....	۱۴۷
منابع.....	۱۴۸

فصل پنجم: نظریه‌ی ضد ستم و تبعیض.....	۱۵۱
مقدمه.....	۱۵۱
سیر تحولی اقدامات ضد تبعیض و ستم و شکل‌گیری نظریه.....	۱۵۲
رویکرد ضد ظلم و ستم در مددکاری اجتماعی.....	۱۵۵
فرآیند کار در مددکاری اجتماعی ضد ستم.....	۱۵۷
کاربردهای مددکاری اجتماعی ضد ستم در عمل مددکاری اجتماعی.....	۱۶۲
انواع حوزه‌های رویکرد ضد ستم در مداخلات تخصصی مددکاران اجتماعی.....	۱۶۴
نقاط قوت نظریه.....	۱۷۳
محدودیت‌ها و نقدها.....	۱۷۴
جمع‌بندی.....	۱۷۵
کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....	۱۷۷
منابع.....	۱۷۸
فصل ششم: نظریه‌ی مداخله در بحران.....	۱۷۹
مقدمه.....	۱۷۹
سیر تحولی رویکرد مداخله در بحران.....	۱۸۱
مروری بر تعریف بحران و مفاهیم مرتبط با آن.....	۱۸۴
مسائل Etic در مقابل Emic.....	۱۹۳
انواع حوزه‌های مداخله در بحران با تأکید بر نقش‌های تخصصی مددکاران اجتماعی.....	۱۹۴
مددکاری اجتماعی مداخله در بحران.....	۱۹۶
نظریات و مدل‌های مداخلات مددکاری اجتماعی در بحران.....	۲۰۳
فرایند مداخلات مددکاری اجتماعی در بحران رابرتز.....	۲۰۳
ملاحظات اخلاقی در شرایط بحرانی.....	۲۰۶
نقاط قوت رویکرد مداخله در بحران.....	۲۱۳
محدودیت‌ها و نقد نظریه.....	۲۱۴
جمع‌بندی.....	۲۱۴
کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....	۲۱۶
منابع.....	۲۱۷

فصل هفتم: سلامت اجتماعی.....	۲۱۹
مقدمه.....	۲۱۹
مروری بر مفاهیم و تعاریف سلامت اجتماعی.....	۲۲۳
شاخص‌های سلامت اجتماعی براساس پژوهش‌ها.....	۲۳۴
مددکاری اجتماعی و سلامت اجتماعی.....	۲۳۸
کاربردهای رویکرد سلامت اجتماعی در عمل مددکاری اجتماعی.....	۲۴۲
نقاط قوت رویکرد سلامت اجتماعی.....	۲۴۴
محدودیت‌های رویکرد سلامت اجتماعی.....	۲۴۶
جمع‌بندی.....	۲۴۸
کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....	۲۵۰
منابع.....	۲۵۱
فصل هشتم: رویکرد مدیریت مورد.....	۲۵۵
مقدمه.....	۲۵۵
سیر تحولی رویکرد مدیریت مورد.....	۲۵۷
استانداردهای مدیریت مورد.....	۲۶۱
رویکرد مدیریت مورد در عمل مددکاری اجتماعی.....	۲۶۳
مدیریت مورد از دیدگاه اتحادیه جهانی خدمات اجتماعی.....	۲۶۳
مدیریت مورد در مددکاری اجتماعی.....	۲۶۴
نحوه عملکرد مدیریت مورد در مددکاری اجتماعی.....	۲۶۵
عناصر اصلی رویکرد مدیریت مورد در مددکاری اجتماعی.....	۲۶۶
ارزش‌های بنیادین مدیریت مورد در مددکاری اجتماعی.....	۲۶۷
مدل‌های مدیریت مورد در مددکاری اجتماعی.....	۲۶۸
مدیریت مورد راه‌حل محور.....	۲۷۰
نمونه‌ای از مدیریت مورد در مراقبت‌های بهداشتی.....	۲۷۰
نمونه‌ای از ابزار سنجش خدمات مدیریت مورد.....	۲۷۱
مروری بر مدیریت مورد در افراد بی‌خانمان.....	۲۷۱

۲۷۳	مدیریت مورد در سازمان‌های امدادی رفاهی.....
۲۷۴	نقاط قوت رویکرد مدیریت مورد.....
۲۷۴	محدودیت‌ها و نقدها.....
۲۷۵	جمع‌بندی.....
۲۷۷	کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....
۲۷۸	منابع.....
۲۸۱	فصل نهم: نظریه‌ی شناختی - رفتاری.....
۲۸۱	مقدمه.....
۲۸۲	تعریف نظریه شناختی - رفتاری.....
۲۸۵	تاریخچه و سیر تحولی نظریه شناختی - رفتاری.....
۲۸۷	رویکرد منطقی هیجانی آلبرت ایس.....
۲۸۹	نقش مددکاری اجتماعی در درک باورهای غیرمنطقی در بستر اجتماعی.....
۲۹۰	رویکرد شناخت درمانی بک.....
۲۹۱	رویکرد آموزش به خود دستور دادن مایکنبام.....
۲۹۲	رویکرد حل مسئله آرگلدفرید.....
۲۹۳	نظریه‌ی شناختی رفتاری در عمل مددکاری اجتماعی.....
۲۹۷	فرآیند مداخلات مددکاری اجتماعی براساس رویکرد شناختی رفتاری.....
	تکنیک‌ها و کاربردهای رویکرد شناختی - رفتاری در مددکاری اجتماعی (با تأکید بر
۳۰۴	مددکاری گروهی).....
۳۰۹	کاربرد گروه درمانی شناختی - رفتاری در کلینیک‌های مددکاری اجتماعی.....
۳۱۱	نقاط قوت نظریه شناختی - رفتاری.....
۳۱۲	نقد و محدودیت‌های نظریه شناختی رفتاری.....
۳۱۳	جمع‌بندی.....
۳۱۶	کتاب‌های پیشنهادی جهت مطالعه‌ی بیشتر.....
۳۱۷	منابع.....

فصل اول

کلیات، کاربردهای نظریه در عمل مددکاری اجتماعی

مقدمه

حرفه مددکاری اجتماعی بیش از یک سده است که به «کمک خردمندانه» پرداخته و تلاش کرده تا روابط انسانی را بهبود بخشد. با این وجود، ضروری است که نظام ارزشی، اعتقادی و عملی آن به شکل شفاف‌تری بررسی شود و به پرسش‌هایی پاسخ داده شود مانند این‌که؛ ما چگونه دانشی را در رابطه با مشکلات انسان‌ها استفاده می‌کنیم؟ چرا ما روش‌های حل مشکل را با یکدیگر به اشتراک می‌گذاریم؟ چرا ما به دنبال توسعه دانش زیربنایی برای اقداماتمان می‌باشیم؟

درواقع مددکاری اجتماعی رشته‌ای است که بر پایه مفاهیم فلسفی و نظری مانند «عدالت اجتماعی»، «برابری»، «توانمندسازی» و مانند آن بنا نهاده شده است. با این حال، لازم است فلسفه پشت انتخاب این مفاهیم به عنوان چارچوب عملیاتی روشن شود. آیا این فلسفه‌ها که پایه‌های رشته مددکاری اجتماعی را تشکیل می‌دهند، برای ما راهگشا هستند؟ و یا این‌که با تعریفی مشخص و از پیش تعیین شده از «واقعیت» مانع درک واقعیت آن‌گونه که هست، می‌شوند؟

اگر ما این پرسش‌ها را نپرسیم در زمان متوقف می‌شویم و قدرت پاسخ‌گویی به نیازها را از دست می‌دهیم در حال حاضر مددکاران اجتماعی با انبوهی از نظریه‌ها احاطه شده‌اند؛ نظریه‌هایی که یک نوع نگرستن به واقعیت و عمل کردن، فرا روی «مددکار اجتماعی» قرار می‌دهند و هر واقعیتی را با گزاره‌های خود تبیین می‌کنند.

درواقع می‌توان گفت؛ نظریه‌ها ارکان اساسی علوم را تشکیل می‌دهند، زیرا تفسیرها، تحلیل‌ها و ادراک ما از پدیده‌های جهان واقعی در قالب نظریه‌ها صورت می‌گیرد. انسان بدون

ذهن مسلح به نظریه، قادر به درک جهان پیرامون خود نیست. نظریه به داده‌ها و مشاهدات هر انسانی نظم و سازمان می‌دهد؛ بنابراین نظریه و نظریه‌پردازی یکی از عناصر کلیدی در جهان علم و دانش است به‌طوری‌که می‌توان گفت علم با پژوهش و نظریه‌پردازی پیش می‌رود. گرچه این نوع نگاه به نظریه در پیشبرد علم و دانش، رویکردی تجربه‌گرایانه است ولی به‌طور کلی نظریه محصول علم است. در پارادیم‌های مختلف مفهوم نظریه با توجه به پدیده‌ی مورد مطالعه متفاوت است. مفهوم نظریه در علوم انسانی و اجتماعی که پدیده‌ی مورد مطالعه‌ی آن‌ها انسان است و رفتار او در حین مطالعه تغییر می‌کند با مفهوم نظریه در علوم تجربی که پدیده مورد مطالعه‌ی آن موارد ثابتی مثل سنگ، آب و چوب است، متفاوت است (۱).

به‌طور کلی نظریه تعاریف مختلفی دارد که در زیر به چند نمونه از آن‌ها اشاره می‌شود:

- تلاشی برای توضیح یک پدیده یا موضوع
 - ارائه توضیحی منظم برای تجربیات پیچیده
 - یک سیستم تبیینی مبتنی بر گمانه‌زنی برای درک یا تحلیل رفتارها و رویدادها
 - مجموعه‌ای از گزاره‌های مرتبط با یک استدلال منطقی و توصیف یا پیش‌بینی بخشی از واقعیت یا یک پدیده خاص
 - مجموعه‌ای از متغیرها یا ویژگی‌های نشان دهنده روابط بین آن‌ها
 - مجموعه‌ای از اظهارات در مورد روابط بین متغیرها که درک سیستماتیک یک رفتار، رویداد یا شرایط را ارائه می‌دهد و توضیحی برای چرایی وقوع آن مطرح می‌کند.
- در حرفه مددکاری اجتماعی، نظریات متنوعی وجود دارد که هر یک از زاویه‌ای خاص به بررسی رفتارها و پدیده‌های انسانی می‌پردازند. مددکاران اجتماعی معمولاً در حین کار با مراجعان، نظریه‌هایی درباره علل رفتارهای آنان شکل می‌دهند. این نظریات، مراجعین را در سه سطح فردی، میانی و کلان مورد تحلیل قرار می‌دهند. برای مثال:
- **نظریات فردگرایانه**، علل خشونت و آزار را در ویژگی‌های فردی مانند رفتارهای شخصی، الگوهای تربیتی و خصوصیات ذاتی جست‌وجو می‌کنند.
 - **نظریات میانی**، به اختلالات روابط بین فردی و ارتباطات ناکارآمدی که ممکن است الگوهای خشونت‌آمیز را تقویت کنند، اشاره دارند.
 - **نظریات کلان**، بر عوامل اجتماعی و فرهنگی گسترده‌تر که زمینه‌ساز خشونت هستند، تمرکز دارند.